

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ: РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ

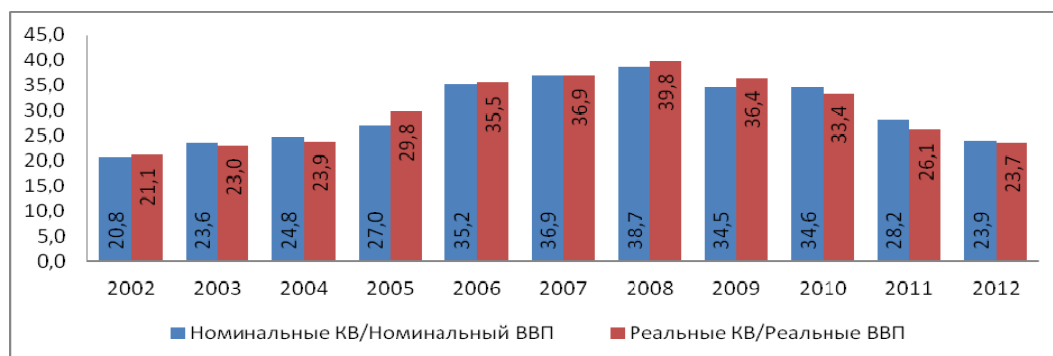


Рисунок 5. Удельный вес капитальных вложений в ВВП, % [2 стр.59]

В изучаемый период изменения в уровнях КВ республики повлияли на доли КВ в ВВП (см. Рисунок 5).

Таким образом, в 2002г. Доля реальных капитальных вложений в ВВП составила 20.8 процентов, а в 2008г. 38.7 процентов за счет высоких темпов роста реальных капитальных вложений. В дальнейшем в 2012г. этот показатель снизился до 23.9 процентов. Другой причиной снижения показателя являются прогрессивные темпы роста реального ВВП по сравнению с реальными капитальными вложениями.

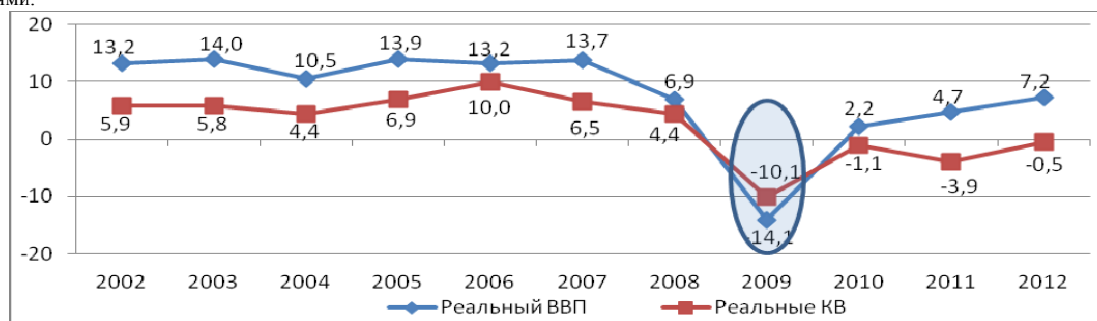


Рисунок 6. Объёмы способствования экономическому росту (прирост реального ВВП), % [2 стр.59]

В 2002-2008гг. реальный ВВП вырос в 2.3 раза, 51.7 процентов которого относятся к капитальным вложениям. В результате в объёмах КВ, способствующих экономическому росту, установлен высокий уровень, а реальный ВВП в 2002-2012гг. вырос в 2.2 раза и КВ составили 27.9 процентов дополнительного роста.

В результате всемирного финансово-экономического кризиса крупное падение объёмов КВ (25.4%) в 2009г. составило 71.6 процентов падения реального ВВП или способствовало 14.1 процентам снижения экономического роста на 10.1 процентных пунктов (см. Рисунок 6). Несмотря на то, что с 2010г. в республике отмечен экономический рост, размеры способствования КВ оказали отрицательное влияние на дополнительный рост реального ВВП.

Резюмируя, можно выделить следующие пункты:

1. несмотря на рост объёмов ИИ в изучаемый период, за исключением 2010г., доля ПИИ в ИИ год за годом уменьшается.
2. наибольшая часть объёмов ПИИ по странам падает на долю РФ и трех отраслей экономики (производство электроэнергии и газа, финансовое посредничество и телекоммуникации).
3. В 2009-2012гг. снижение объёмов реальных КВ в основном обусловлено падением объёмов строительства.
4. в изучаемый период доля КВ имела огромное значение, как в объёмах экономического роста, так и падения.

СПИСОК ИСТОЧНИКОВ:

Статистический ежегодник Армении, НСС РА, Ереван 2007 и 2012,
Национальные счета Армении, Статистический сборник, НСС РА, Ереван 2007 и 2012,

РОЛЬ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ У РЕГУЛЮВАННІ НІМЕЦЬКОЇ ЕКОНОМІКИ

Морозов В.С., к.е.н., доцент кафедри міжнародного бізнесу Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Україна)

Морозов В.С. Роль органів державної влади у регулюванні німецької економіки.

У статті розглядається роль органів державної влади у регулюванні німецької економіки. Визначено, що провідну роль у регулюванні німецької економіки відіграють, передусім, такі органи та інституції державної влади, як Федеральний Уряд Німеччини, Кон'юнктурна рада державних органів, Рада з фінансового планування, Плановий комітет з питань регіональної господарської структури, Федеральне міністерство економіки та технологій, Федеральне міністерство фінансів, Федеральне міністерство продовольства, сільського господарства та захисту прав споживачів, Федеральний Банк Німеччини, Наукова рада при Федеральному міністерстві економіки та технологій, Експертна рада з оцінки загальноекономічного розвитку, Федеральне картельне відомство, Федеральне відомство з питань праці, сприяючи широкомасштабній та багатоаспектній реалізації сучасної концепції державної економічної політики ФРН, спрямованої на захист інтересів німецьких виробників на внутрішньому та зовнішньому ринках; створення загальних економічних умов для забезпечення вільної конкуренції та відкритості ринку; сприяння лібералізації зовнішньої торгівлі; підтримку і розвиток малого і середнього підприємництва; покращення інвестиційного клімату; створення умов для здійснення структурних реформ у різних галузях та сферах економіки.

Ключові слова: регулювання економіки, державна економічна політика ФРН, Федеральний Уряд Німеччини, Кон'юнктурна рада державних органів, Рада з фінансового планування, Плановий комітет з питань регіональної господарської структури.

Морозов В.С. Роль органов государственной власти в регулировании немецкой экономики.

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ: РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ

В статье рассматривается роль органов государственной власти в регулировании немецкой экономики. Определено, что ведущую роль в регулировании немецкой экономики играют, прежде всего, такие органы и учреждения государственной власти, как Федеральное Правительство Германии, Конъюнктурный совет государственных органов, Совет по финансовому планированию, Плановый комитет по вопросам региональной хозяйственной структуры, Федеральное министерство экономики и технологий, Федеральное министерство финансов, Федеральное министерство продовольствия, сельского хозяйства и защиты прав потребителей, Федеральный Банк Германии, Научный совет при Федеральном министерстве экономики и технологий, Экспертный совет по оценке общеэкономического развития, Федеральное картельное ведомство, Федеральное ведомство по вопросам труда, способствуя широкомасштабной и многоаспектной реализации современной концепции государственной экономической политики ФРГ, направленной на защиту интересов немецких производителей на внутреннем и внешнем рынках; создание общих условий для обеспечения свободной конкуренции и открытости рынка; содействие либерализации внешней торговли; поддержку и развитие малого и среднего предпринимательства; улучшение инвестиционного климата; создание условий для осуществления структурных реформ в различных отраслях и сферах экономики.

Ключевые слова: регулирование экономики, государственная экономическая политика ФРГ, Федеральное Правительство Германии, Конъюнктурный совет государственных органов, Совет по финансовому планированию, Плановый комитет по вопросам региональной хозяйственной структуры.

Morozov V. The role of government in regulating the German economy.

The paper examines the role of public authorities in the regulation of the German economy. It has been determined that the following governmental bodies and institutions primarily play a key role in the regulation of the German economy: the Federal Government of Germany, the Market Council of State Bodies, the Council of Financial Planning, the Planning Committee on Regional economic structure, the Federal Ministry of Economics and Technology, the Federal Ministry of Finance, the Federal Ministry of Food, Agriculture and Consumer Protection, the Federal Bank of Germany, the Science Council of the Federal Ministry of Economics and Technology, the Advisory Council for the Assessment of the Macroeconomic Development, the Federal Cartel Office and the Federal Employment Office. They contribute to a large-scale and multifaceted implementation of modern concepts of the federal economic policy of Germany aimed at protecting the interests of German manufacturers in domestic and foreign markets, the creation of the general economic conditions for free competition and open markets, the promotion of trade liberalization, support and development of small and medium enterprises, improving the investment climate, creating conditions for the implementation of structural reforms in different sectors of the economy.

Keywords: regulation of the economy, federal economic policy of Germany, the Federal Government of Germany, Market Council of State Bodies, the Council of Financial Planning, the Planning Committee on the Regional Economic Structure.

Постановка проблеми. Подолання кризових явищ на міжнародному, регіональному та національному рівнях розвитку світового господарства і міжнародних економічних відносин, поглиблення господарських взаємозв'язків та зростання взаємозалежності держав об'єктивно вимагають переосмислення та підвищення ролі механізму державного регулювання економіки, а також покращення його якісно-кількісних складових відповідно до нових глобальних економічних викликів сьогодення.

У зв'язку з цим вивчення передового німецького досвіду регулювання економіки є вкрай необхідним та актуальним для отримання вірогідних наукових висновків про тенденції, масштаби, принципи, новітні прояви, ефективність і доцільність, співіснування та узгодження принципів і практики державної та наднаціональної систем регулювання, а також для визначення майбутніх напрямків розвитку цього національного механізму в одній з провідних-країн-членів ЄС, т.зв. «державі-локомотиві» розвитку регіональної інтеграції у європейському регіоні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теорії і практиці державного регулювання економічної діяльності у цілому та у ФРН зокрема присвячені праці як видатних вчених-економістів іноземних країн, серед них: В. Варна, Дж. Гелбрейт, Дж. Долан, Дж. Кейнс, Я. Корнаї, Д. Ліндсей, Д. Норт, Б. Сорде, Дж. Стоун, Х. Стюарт, М. Фрідмен, Ф. Хайек та ін., так і українських вчених, а саме: Д. Богиня, В. Братішко, В. Вергун, Г. Волинський, А. Гальчинський, А. Гриценко, В. Кузнецов, О. Кузнецов, І. Лукинов, А. Нестеренко, В. Онищенко, Б. Панасюк, В. Рокоча, І. Сорока, А. Філіпенко, В. Черняк, А. Чухно, О. Шнирков та ін.

Виокремлення невирішеної проблеми. Незважаючи на велику кількість фундаментальних праць як українських, так і зарубіжних вчених, присвячених розкриттю різних аспектів державного регулювання економіки, практично не існує глибоких досліджень, які б комплексно та системно аналізували роль органів державної влади у регулюванні німецької економіки. Вищезазначені обставини й пояснюють актуальність та своєчасність розробки теми даного дослідження.

Мета наукової статті. Виходячи з наукової та практичної актуальності теми і спираючись на результати вивчення окремих її аспектів у світовій та національній економічній літературі, метою дослідження є всебічний та комплексний аналіз ролі органів державної влади у регулюванні німецької економіки.

У Німеччині державі відведена регулююча функція, що відповідає загальноприйнятому принципу: «якомога менше держави, наскільки це можливо, і стільки держави, наскільки це потрібно».

Держава в даному випадку створює умови, в яких і відбувається розвиток ринкових процесів. У рамках цих умов підприємці вільно і самостійно вирішують, що їм виробляти, а що споживати. Які товари виробляти, в якому обсязі, і хто та скільки за них отримає, – ці питання вирішуються відповідно до ринкових законів. Держава відмовляється від прямого втручання в процес формування цін і заробітної плати. Державний вплив на розвиток окремих галузей, сфер та економіки у цілому здійснюється шляхом використання різних інструментів регулювання, реалізуючи відповідні податкову, кредитно-фінансову, митну, інвестиційну, антимонopolну політику, політику у сфері зайнятості за допомогою законодавчої та виконавчої влади ФРН [1, с.2].

Приймаючи до уваги той факт, що державні фінансові кошти у ФРН акумулюються та витрачаються органами трьох рівнів – федеральними, земельними та комунальними (останнім належить близько 40% державних інвестицій), – існує нагальна необхідність в узгодженні їх фінансової політики. Для цього створено дві спеціальні інстанції – Рада з фінансового планування та Кон'юнктурна рада. Таким чином, у координації та здійсненні державного регулювання німецької економіки беруть участь згадані 2 головні органи:

- **Кон'юнктурна рада державних органів.** Вона наділена дорадчими функціями при Федеральному Уряді. До неї належать федеральні міністри економіки та фінансів, по одному члену від кожного земельного уряду і представники громад та громадських об'єднань. У нарадах, що проводяться не менше двох разів на рік, може брати участь Німецький Федеральний банк. Рада з фінансового планування користується обмеженою владою. Вона готує, передусім, рекомендації, які стосуються обсягу, напрямків та строків державних інвестицій, а також заходів по їх узгодженню на трьох рівнях. Рекомендації, які вона розробляє, мають затверджуватися одностайно, є не обов'язковими до виконання, їхня дія обмежується принципом бюджетної автономії і правом на самоврядування, яке гарантоване землям і місцевій владі згідно з Основним законом. Кон'юнктурна рада прагне до досягнення, по можливості, єдиного підходу всіх учасників у сфері вироблення та реалізації кон'юнктурної політики;

- **Рада з фінансового планування** має більші повноваження та розробляє короткострокові кон'юнктурні (т.зв. «антициклічні») програми. За складом вона схожа з Кон'юнктурною радою. До її основних завдань належить координація фінансового планування федерації, земель і громад. Федерація і землі зобов'язані розробляти багаторічні фінансові плани для того, щоб забезпечити ув'язку державних витрат і доходів з можливостями і вимогами німецького народного господарства [1, с.3-4].

Т. зв. **регіональне програмування** здійснюється на основі комплексу законів про фінансову реформу, які набули чинності у 1970 р. Регіональні програми, як і загальногосподарські, розробляються за принципом «сталого програмування» на чотири роки. Цим займається безпосередньо **Плановий комітет з питань регіональної господарської структури**, який надає програми для затвердження уряду та парламенту. Ці програми спираються на відповідні прогностичні розрахунки.

Система наукового консультування у сфері економічної політики міцно увійшла в життя політиків, приймаючих відповідальні

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ: РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ

рішення. Поряд з *Науковою радою* при Федеральному міністерстві економіки та технологій Німеччини, створеною в 1948 р., і науково-дослідними інститутами, до неї належить *Експертна рада з оцінки загальноекономічного розвитку*. Вона була створена в 1963 р. Її склад затверджується урядом та періодично поновлюється. Восени кожного року цей орган у складі п'яти незалежних експертів надає аналіз загального стану економіки і прогнозовані тенденції її розвитку [9, с.12]. Він покликаний допомогти всім інстанціям, що відповідають за здійснення економічної політики, і громадськості отримати вірне уявлення про те, що відбувається в економіці.

Наукові ради, які складаються з відомих професорів та які надають державним структурам відповідні консультаційні послуги, існують при зазначених вище федеральних міністерствах. Проте вони не готують регулярних доповідей, їх функції зведені до написання експертних оцінок та досліджень проблемного характеру за спеціальними дорученнями відповідних міністерств.

У січні кожного року Федеральний Уряд представляє Бундестагу і Бундесрату річний економічний звіт. У ньому викладаються цілі Уряду в галузі економіки і фінансів на поточний рік, заплановані заходи економічної та фінансової політики і надається оцінка щорічного економічного аналізу Експертної ради.

Регулюючі функції у сфері економіки від імені держави виконують ряд міністерств і відомств ФРН і, в першу чергу:

- Федеральне міністерство економіки та технологій,
- Федеральне міністерство фінансів і
- Федеральне міністерство продовольства, сільського господарства та захисту прав споживачів.

Основні завдання **Федерального міністерства економіки та технологій** визначаються загальною економічною політикою Уряду ФРН, спрямованою на підтримку стабільної, соціально-орієнтованої ринкової економіки країни. Перед міністерством поставлено такі цілі і завдання щодо забезпечення [5, с.2]:

- довготривалого економічного зростання і високої конкурентоспроможності німецької економіки;
- високого рівня зайнятості в країні;
- соціальної захищеності населення;
- сприяння новим сучасним технологіям та інноваціям;
- створення балансу економічних та екологічних цілей;
- активізації участі в міжнародному поділі праці і зміцнення позицій країни на світових ринках;
- економічного сприяння новим федеральним землям;
- економічного сприяння малому та середньому бізнесу.

Так, Федеральне міністерство економіки та технологій Німеччини регулярно розробляє середньострокові (на чотири роки) цільові програми економічного розвитку країни, причому вони щорічно коригуються та продовжуються на рік за принципом «сталого програмування». До того ж, **Федеральний Уряд Німеччини** щорічно затверджує річні програми, які знаходяться у річних економічних доповідях Міністерства економіки. Середньострокові та річні програми охоплюють лише узагальнені показники (ВВП, частка безробітних серед населення, загальний індекс цін тощо) та не розподіляються за окремими галузями і регіонами. Усі програми спираються на відповідні прогнози, які розраховані звичайними економічними методами. Під час розробки середньострокових та річних програм Міністерство економіки складає для цього декілька альтернативних прогнозів, з яких на останньому етапі відбирається найбільш «реалістичний». Це ж міністерство опрацює питання структурної політики (галузевої та регіональної), які стають все більш важливими елементами «економічного програмування». Дане міністерство розробляє коротко- та середньострокові програми для структурно-кризових галузей (суднобудівної, текстильної, чорної металургії), сучасних наукоємних галузей (виробництва ЕОМ та ядерних реакторів, авіакосмічної галузі), а в останні роки приділяє все більшу увагу програмам у сфері розвитку енергетичного господарства [1, с.5].

Федеральне міністерство фінансів реалізує у життя бюджетно-фінансову політику країни. Міністерство здійснює фінансове планування в країні, виробляючи рекомендації бюджетного планування федерації, земель і громад; готує проект федерального бюджету, який повинен бути збалансований за доходами і видатками. Міністерство здійснює також підготовку основоположних рішень загальноекономічного характеру, аналізуючи економічний і фінансовий стан країни, і розробляє відповідну середньострокову концепцію розвитку. До важливих завдань цього відомства належить проведення ефективної податкової, митної та валютно-кредитної політики країни [7, с.2].

Федеральне міністерство фінансів на основі програм Міністерства економіки розробляє середньострокові фінансові плани для федерального бюджету. Саме державні фінанси є головним інструментом реалізації цих програм [10, с.199].

Федеральне міністерство продовольства, сільського господарства та захисту прав споживачів відає питаннями в галузі політики виробництва продовольства і його споживання, захисту споживачів, ветеринарного контролю, охорони тварин. До сфери його діяльності належить також регулювання в галузі сільськогосподарського виробництва та аграрного ринку, соціальні питання розвитку сільських регіонів, політика в галузі лісового і рибного господарства.

Перед керівництвом міністерства поставлені такі основні завдання [6, с.2]:

- здійснення реформи аграрної політики, прийнятої ЄС;
- захист робочих місць;
- покращення структури у виробничій сфері;
- покращення охорони здоров'я споживачів;
- покращення охорони тварин;
- подальший розвиток природоохоронної діяльності;
- сприяння розвитку ринку рослинної сировини.

Уряд ФРН ставить завдання зміцнити позиції Німеччини як одного з найбільших експортерів аграрної продукції на світових ринках і підвищити конкурентоспроможність німецьких підприємств в цьому секторі економіки.

Крім зазначених міністерств, регулюючі функції держави в економічному блоці несуть також і **Федеральне міністерство транспорту, будівництва та розвитку міст, Федеральне міністерство навколишнього середовища, захисту природи та ядерної безпеки, і, частково, Федеральне міністерство економічного співробітництва та розвитку**.

Існує **ряд федеральних державних і напівдержавних відомств та організацій, що виконують функції регулювання або сприяння німецькій економіці**. Це **Федеральний Банк Німеччини (Дойче Бундесбанк)**, який хоч і не зобов'язаний виконувати вказівки Федерального Уряду, але зобов'язаний підтримувати його в проведенні загальної економічної політики. Уряд зобов'язаний при обговоренні питань, що мають велике значення для грошової політики країни, залучати до цієї роботи Президента Федерального Банку. Уряд, хоча і не має права голосу, може вимагати, щоб неугодне йому рішення Ради банку не набувало чинності впродовж 2 тижнів [11, с.35].

Центральний банк прагне забезпечити стабільність спільної європейської валюти – євро. Друге завдання Центрального банку – забезпечення необхідними платіжними засобами, що направляються на фінансування економічного розвитку країни. З цієї метою він вдається до використання резервних засобів, що знаходяться в його розпорядженні, рефінансування і засобів відкритого ринку. Усі кредитні інститути Німеччини зобов'язані безвідсотково зберігати в Центральному банку певну процентну частину своїх зобов'язань – мінімальний резерв. Завдяки цьому, він може впливати на можливість кредитних інститутів при виділенні ними додаткових кредитів.

Німецький федеральний Банк (НФБ) є невід'ємною складовою частиною європейської системи центральних банків, що складається з Європейського Центрального Банку (ЄЦБ) і центробанків країн-учасниць Валютного Союзу. Найважливіше завдання НФБ – практична реалізація центральної грошової політики, яка визначається ЄЦБ. НФБ не має права здійснювати самостійну грошову політику. За ним зберігаються важливі повноваження на національному рівні, зокрема, в сфері контролю за діяльністю банків, щодо управління валютними резервами, що знаходяться в його віданні. Він продовжує функціонувати як «домашній банк» Федерального Уряду. Поряд з цим, НФБ буде

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ: РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ

і надалі контролювати в Німеччині платіжний оборот і видачу євробанкнот [8, с.1].

Концепція державної економічної політики ФРН включає в себе ряд основних положень:

- захист інтересів німецьких виробників на внутрішньому і зовнішньому ринках;
- створення загальних економічних умов для забезпечення вільної конкуренції та відкритості ринку;
- сприяння лібералізації зовнішньої торгівлі;
- підтримка і розвиток малого і середнього підприємництва;
- покращення інвестиційного клімату;
- створення умов для здійснення структурних реформ у різних галузях економіки.

Для реалізації завдань цієї концепції Уряд ФРН залучає як державні органи влади (федеральні і земельні міністерства і відомства), так і громадські організації та об'єднання (галузеві спілки та асоціації, промислово-торговельні палати, інститути економічних досліджень, експертні ради тощо). У даному випадку громадські організації та об'єднання виконують посередницьку функцію і є сполучною ланкою між державою і підприємцями. В якості підтримки підприємців з боку держави можуть слугувати постійні консультації між урядом, підприємцями і профспілками. Уряд же використовує аналіз, прогнози та оцінки спілок і інститутів економічних досліджень при виробленні щорічних проектів розвитку країни на макроекономічному рівні [1, с.4].

Передумовою для функціонування ринкового механізму є наявність *вільної конкуренції*. Вона призводить до того, що у своєму прагненні отримати прибуток люди розвивають діяльність, яка служить оптимальному задоволенню попиту всіх споживачів. Вона розвиває стимули до праці і змушує підприємців виділитися з маси за рахунок більш низької ціни, кращої якості продукції, вигідних умов постачання, платежів і додаткових послуг. Конкуренція сприяє розробці як новітніх методів, так і нових видів продукції. Здорова і активна конкуренція може розвиватися в ринкових умовах, коли є широкий прошарок малих і середніх підприємств. Для цього Федеральний Уряд Німеччини постійно покращує загальні економічні умови для діяльності такого бізнесу.

Але в умовах ринкової економіки можуть виникати небажані тенденції. Держава прагне протидіяти їм, використовуючи для цих цілей відкритість ринку, макроекономічну політику і визначені законодавством санкції. Це особливо стосується недобросовісної конкуренції. В економіці, заснованій на принципі змагальності, державі належить піклуватися про функціонування конкуренції. Держава повинна забезпечити конкурентоспроможність, засновану на сумлінності та чесності. За недобросовісну конкуренцію можуть бути запроваджені передбачені законодавством штрафні санкції (до методів недобросовісної конкуренції відносяться, зокрема, невірна реклама, збивання цін, використання чужої репутації, розірвання договору, порушення умов збуту тощо).

Так, законодавство щодо протидії обмеженням конкуренції є регуляторною основою запобігання розвитку картелів у ФРН. Для картелів в Німеччині встановлено заборонний принцип. Однак цей принцип не застосовується за наявності низки регульованих законом обставин. Вищим державним наглядовим органом з питань діяльності картелів є *Федеральне картельне відомство*. Цю ж роль, залежно від ситуації, може виконувати Федеральне міністерство економіки та технологій Німеччини або компетентне вище земельне відомство. Картельні справи підсудні Федеральному Верховному Суду і верховним земельним судам.

Картельне відомство здійснює нагляд за усіма допустимими законом картелями з метою запобігання зловживань. Воно уповноважене оголошувати договори недійсними, зобов'язувати учасників внести зміни до договорів або усувати встановлене зловживання. У разі, якщо в результаті об'єднання ряду підприємств, вони опиняються в пануючому монопольному на ринку становищі, то Федеральне картельне відомство має право заборонити таке об'єднання [4, с.3].

Центральна завдання економічної політики держави – скорочення безробіття, поточний рівень якого відносно високий (2,2 млн. осіб або 5,3% працездатного населення на травень 2013 р.). Ключ до забезпечення більшої зайнятості полягає у збільшенні обсягу інвестицій і в інноваціях, що створюють перспективні робочі місця. Для досягнення цього потрібні зусилля не тільки з боку держави, але і з боку підприємців і профспілок. З метою максимально широкого і стабільного підходу до вирішення проблеми безробіття Федеральний Уряд прагне до *«союзу в ім'я праці та професійної підготовки»* між профспілками і підприємцями.

Мета цього прогресивного прагнення – створення помітно більшої кількості робочих місць; відкриття, насамперед, перед молоддю і тими громадянами, хто вже перебуває у значному віці, кращих перспектив у сфері зайнятості. Завдання сторін з укладання колективних договорів полягає в тому, щоб організувати працю з урахуванням підвищення зайнятості та допускати більше гнучкості в плані зарплати і робочого часу. Підприємства покликані активізувати зусилля з метою збільшення інвестицій та активізації інновацій і, перш за все, створення нових учнівських місць. Для цього Федеральний Уряд покращує відповідні загальні умови, в першу чергу, за допомогою податкової політики, що рівною мірою покликана знизити тягар податків і відрахувань на соціальні потреби як для підприємств, так і для громадян. Модернізується також система державного управління і реалізується наступальна інноваційна політика в галузі освіти, науки і наукових досліджень.

Держава бере на себе роль страховика, на випадок безробіття. Ці функції виконує *Федеральне відомство з питань праці*, яке проводить в життя заходи Уряду відповідно до Законодавства про сприяння в працевлаштуванні. В принципі, мати таку страховку зобов'язані всі особи найманої праці. Кошти на страхування (дотація) складаються з відрахувань робітників і службовців, а також на половину з відрахувань роботодавців. При цьому, необхідно є обов'язкова реєстрація на біржі праці [3, с.2].

Федеральне відомство з питань праці може надавати, наприклад, грошову допомогу працюючим неповний робочий день; «зимову дотацію» в будівельній промисловості, коли працівники страждають від сезонної перерви в роботі; допомогу частково безробітним; дотації на інтеграцію в трудове життя, на влаштування на роботу при створенні нових фірм чи допомогу на подолання початкових труднощів. Сюди ж слід включити фінансову допомогу на перепідготовку, дотації з метою підвищення мобільності найманого працівника, допомогу на консультації та працевлаштування.

Федеральне відомство з питань праці покликане виступати посередником в опануванні професії і пошуках роботи, консультувати роботодавців з питань, пов'язаних із ситуацією на ринку праці, і надавати консультації з вибору професії. Особливо велике значення має також надання допомоги в отриманні професійної підготовки. Відомство надає молоді і дорослим субсидії на професійну підготовку, якщо у них немає для цього коштів. Воно також фінансує заходи з підвищення кваліфікації шляхом надання допомоги на проживання або оплати витрат на навчання. Федеральне відомство з питань праці сприяє у такий спосіб швидкій та активній інтеграції зацікавлених осіб у трудовий процес.

Крім того, слід зазначити, що у ФРН *відсутні постійно-діючі мобільні виставки або експозиції у підпорядкуванні міністерств та відомств економічного характеру спрямування*.

Існуючі в переважній більшості міністерств та відомств Німеччини виставкові, передусім галузеві, стенди загального інформаційного та/або історичного характеру є невеликими за площею, покликани сприяти отриманню відвідувачами загального уявлення про організаційну структуру, процес історичного розвитку та становлення, а також, передусім, головні принципи, методи, напрямки та результати роботи відповідного міністерства/установи. Дані інформаційні стенди виконують, таким чином, суто репрезентативно-ознайомчу функцію, не наділені, як правило, спеціальними функціями мобільності. Крім того, не існує спеціального порядку фінансування їх створення та функціонування, забезпечення експонатами та інформаційними матеріалами, а також спеціального структурного підрозділу по забезпеченню діяльності таких виставок. Фінансування утворення, підтримання в належному стані та забезпечення експонатами зазначених інформаційних стендів здійснюється в рамках бюджетів відповідних штатних структурних підрозділів, які прийняли рішення про необхідність розміщення даного виду інформаційного забезпечення, рекламування та презентації своєї діяльності [2, с.3].

Одночасно слід зазначити, що зазначені функції інформаційної мобільності, постійної функціональної дієвості та широкого, різноаспектного інформування громадськості про діяльність відповідних міністерств та відомств у ФРН покладені, головним чином, на офіційні веб-сайти зазначених органів економічної влади Німеччини. Різноманітна інформація з цих сайтів може

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ: РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ

демонструвались у будь-яких країнах світу (зокрема під час проведення двосторонніх комісій, міжнародних конференцій, економічних форумів, засідань двосторонніх комісій з економічного та науково-технічного співробітництва тощо) в «онлайн»-режимі (через всевітню мережу Інтернет) за допомогою відповідних мультимедійних пристроїв та програм, інсталюваних на переносному комп'ютері.

Результати дослідження дозволяють стверджувати, що провідну роль у регулюванні німецької економіки відіграють, передусім, такі органи та інституції державної влади, як Федеральний Уряд Німеччини, Кон'юнктурна рада державних органів, Рада з фінансового планування, Плановий комітет з питань регіональної господарської структури, Федеральне міністерство економіки та технологій, Федеральне міністерство фінансів, Федеральне міністерство продовольства, сільського господарства та захисту прав споживачів, Федеральний Банк Німеччини, Наукова рада при Федеральному міністерстві економіки та технологій, Експертна рада з оцінки загальноекономічного розвитку, Федеральне картельне відомство, Федеральне відомство з питань праці, сприяючи широкомасштабній та багатогранній реалізації сучасної концепції державної економічної політики ФРН, спрямованої на захист інтересів німецьких виробників на внутрішньому і зовнішньому ринках; створення загальних економічних умов для забезпечення вільної конкуренції та відкритості ринку; сприяння лібералізації зовнішньої торгівлі; підтримку і розвиток малого і середнього підприємництва; покращення інвестиційного клімату; створення умов для здійснення структурних реформ у різних галузях та сферах економіки.

Висновки і пропозиції. Проаналізований досвід ФРН щодо ефективної взаємодії органів державної влади у регулюванні німецької економіки є вкрай цінним для переосмислення та застосування в українських реаліях, враховуючи стратегічну спрямованість зовнішньоекономічного курсу України на широку інтеграцію у світове співтовариство у цілому та інтеграцію до ЄС зокрема.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Морозов В.С. Особливості розробки державних програмних документів економічного та соціального характеру у ФРН // Інформаційно-аналітична довідка. – Торговельно-економічна місія у складі Посольства України у ФРН. – Берлін, 2006. – 8 с.
2. Морозов В.С. Постійно-діючі мобільні виставки або експозиції у підпорядкуванні міністерств та відомств економічного характеру спрямування // Інформаційно-аналітична довідка. – Торговельно-економічна місія у складі Посольства України у ФРН. – Берлін, 2007. – 3 с.
3. Морозов В.С. Федеральне відомство з питань праці Німеччини // Інформаційно-аналітична довідка. – Торговельно-економічна місія у складі Посольства України у ФРН. – Берлін, 2005. – 5 с.
4. Морозов В.С. Федеральне картельне відомство Німеччини // Інформаційно-аналітична довідка. – Торговельно-економічна місія у складі Посольства України у ФРН. – Берлін, 2006. – 3 с.
5. Морозов В.С. Федеральне міністерство економіки та технологій // Інформаційно-аналітична довідка. – Торговельно-економічна місія у складі Посольства України у ФРН. – Берлін, 2006. – 3 с.
6. Морозов В.С. Федеральне міністерство продовольства, сільського господарства та захисту прав споживачів // Інформаційно-аналітична довідка. – Торговельно-економічна місія у складі Посольства України у ФРН. – Берлін, 2006. – 3 с.
7. Морозов В.С. Федеральне міністерство фінансів // Інформаційно-аналітична довідка. – Торговельно-економічна місія у складі Посольства України у ФРН. – Берлін, 2006. – 4 с.
8. Морозов В.С. Федеральний Банк Німеччини // Інформаційно-аналітична довідка. – Торговельно-економічна місія у складі Посольства України у ФРН. – Берлін, 2005. – 2 с.
9. Bundesministerium für Wirtschaft und Technologie: Starthilfe – Der erfolgreiche Weg in die Selbständigkeit, Stand: 1/2012, Berlin - 120 S.
10. Claudia Steur: Das heutige Bundesministerium der Finanzen. Ein "steinernes Geschichtsbuch". In: Claudia Steur: Die Wilhelmstraße - Regierungsviertel im Wandel / The Government Quater through the centuries. Stiftung Topographie des Terrors, Berlin, 2007. - S. 197- 204.
11. Karl Otto Pöhl: Ein Mythos mit Verfassungsrang. Die Bundesbank wird fünfzig, In: Frankfurter Allgemeine Sonntagszeitung, 29. Juli 2007, NR.30, S. 32-44.

АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ ЛЮДСЬКИМИ РЕСУРСАМИ В СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВИХ ВІДНОСИН

Муромець Н.Є., д-р екон. наук., професор кафедри управління персоналом і економіки праці Донецького національного університету (Україна)

Лькова Л.М., здобувач кафедри управління персоналом і економіки праці Донецького національного університету (Україна)

Муромець Н.Є., Лькова Л.М. Антикризисное управление людскими ресурсами в системе социально-трудовых отношений

У статті визначено певні закономірності антикризового управління підприємствами, проведено класифікацію ризиків в соціально-трудових відносинах за суб'єктами, рівнями та предметами соціально-трудових відносин. Зроблено висновок, що нинішня криза національної економіки — це перш за все криза галузевої організації виробництва та його структури, у промисловості в тому рахунку. Обґрунтовано поняття ризику в системі соціально-трудових відносин, який розглядається як сукупність відносин, що виникають в процесі взаємодії суб'єктів соціально-трудових відносин - працівників, працедавців, держави, - в умовах обмеженості інформації про стан мікро- і макросередовища. Запропоновано комплекс антикризових заходів щодо управління людськими ресурсами в умовах виходу з економічної кризи, які ґрунтуються на принципах реструктуризації структури управління та забезпечення адаптації людських ресурсів до викликів глобальної економічної кризи.

Ключові слова: антикризове управління, соціально-трудові відносини, людські ресурси, соціальні ризики, економічна криза.

Муромець Н.Е., Лькова Л.М. Антикризисное управление людскими ресурсами в системе социально-трудовых отношений

В статье определены закономерности антикризисного управления предприятиями, проведено классификацию рисков в социально-трудовых отношениях по видам субъектов, уровням и предметам социально-трудовых отношений. Сделан вывод, что нынешний кризис национальной экономики - это прежде всего кризис отраслевой организации производства и его структуры. Обоснована сущность понятия риска в системе социально-трудовых отношений, который рассматривается как совокупность отношений, которые возникают в процессе взаимодействия субъектов социально-трудовых отношений - работников, работодателей, государства, - в условиях ограниченности информации о состоянии микро- и макросред. Предложен комплекс антикризисных мероприятий по управлению человеческими ресурсами в условиях выхода из экономического кризиса, которые основаны на принципах реструктуризации структуры управления и обеспечения адаптации человеческих ресурсов к вызовам глобального экономического кризиса.

Ключевые слова: антикризисное управление, социально-трудовые отношения, человеческие ресурсы, социальные риски, экономический кризис.

Muromets N., Lykova L. Antykryzysmanagement by human capitals in system of socially-labour relations

Certain conformities to the law of anti-crisis management by enterprises, conducted classification of risks in the socially-labour relations after subjects, levels and articles of socially-labour relations are certain in the article. A conclusion is done, that present crisis of national economy is it the crisis of of particular a branch organization of production and his structure foremost, in industry in that account. Concept of risk in the system of socially-labour relations, which is examined as aggregate of relations, which arise up in the process of co-operation of subjects of socially-labour relations - workers, employers, state, - in the conditions of narrow-mindedness of information about the state of mikro- and macroenvironments. The complex of anti-crisis measures is offered on the management by human capitals in the conditions of exit from an economic crisis, which ґрунтуються on principles of restructuring of structure of management and providing of adaptation of human capitals to the